

Cultura i Espectacles

Entrevista Rebecca Makkai La novel·lista ambienta 'Els grans optimistes' en el món de les galeries d'art i de la sida de Chicago

“No he volgut fer una novel·la didàctica”

Lluís Llorc
BARCELONA

Rebbecca Makkai (Chicago, 1982) havia escrit molts contes abans de debutar en novel·la el 2011. Ara va llançada i als Estats Units aviat se'n publicarà la quarta. Amb la tercera, *Els grans optimistes*, que ara es presenta en català (en versió de Marc Rubió per a Periscopi) i castellà (traduïda per Aurora Echevarría per a Sexto Piso), va ser finalista del Pulitzer, entre molts altres premis i mencions, i se'n farà una pel·lícula. *Els grans optimistes* retrata els estralls de l'epidèmia de la sida als anys vuitanta en els cercles de joves gais a través de la història de Yale Tishman, que el 1985 dirigeix una galeria d'art de Chicago i està a punt de triomfar amb l'exposició d'una col·lecció de pintures dels anys vint. Trenta anys després, la Fiona és a París buscant la seva filla, que ha estat abduïda per una secta. Mentre s'està a casa d'un vell amic, un famós fotògraf que va documentar l'epidèmia, Fiona pren consciència de quina manera devastadora la crisi de la sida va afectar la seva vida.

Per què ha escrit sobre la sida?
No vaig començar amb la intenció d'escriure un llibre sobre la sida. Volia escriure un llibre sobre el món de l'art, en concret en el París d'entreguerres. El personatge protagonista, la No-

ra, havia de recordar aquella època des de la vellesa, als anys vuitanta. Em vaig adonar que era una oportunitat per parlar de l'epidèmia de la sida, un tema que ja m'interessava.

Era una malaltia que 'castigava' sectors poc conservadors...

Sí. Als Estats Units hi ha un motiu que explica per què el partit republicà, que és qui va manar del 1981 al 1993, va poder passar per alt la malaltia: no perdien votants. Al contrari, els seus votants pensaven que els malalts de sida mereixien morir, que era un càstig diví. Reagan va trigar sis anys a fer servir per primer cop en públic el terme *sida*. Crec que ara està passant una cosa similar, que hi ha gent que pensa que els malalts de sida són marginals, més per racisme que per homofòbia, o per totes dues coses.

No es parla gaire de la malaltia i el 2020 van morir gairebé 700.000 persones seropositives a tot el món...

M'ha sorprès durant la gira de promoció d'aquest llibre que alguns cops m'hagin comentat que és fantàstic que la sida ja tingui una cura... I els haig de dir: "No, això no és així. Una cosa és que no sigui la sentència de mort que va ser, però de cura encara no en té." Aleshores em parlen de Magic Johnson, que està infectat des dels anys noranta, però és ric, té accés a la sanitat i una bona forma física.

No tothom ha estat una estrella del bàsquet.

Als Estats Units, una quarta part dels nous infectats no en són conscients, solen ser persones sense estudis i sense cobertura mèdica que no tindran accés als medicaments. I això hi ha gent que no ho entén, es pensen que és una cosa que passava fa anys i que ja està resolta.

Volia aquesta textura narrativa de vida real en què molts fils queden per lligar

Es va documentar amb textos i amb testimonis que li van explicar les seves històries, oi?

Vaig poder llegir alguns llibres, no gaires, perquè no hi havia res concret sobre Chicago, tot era Nova York i San Francisco. Sobretot em vaig documentar en hemeroteques, consultant revistes gais de l'època, que, naturalment, parlaven del tema. Això em va servir fins a un cert punt i vaig ampliar els coneixements entrevistant tot de persones. Tenia amics gais, però cap havia viscut l'època de la si-

da al Chicago de la dècada del 1980. Així que vaig buscar testimonis a través de les xarxes socials, advertint que ja tenia la trama i els personatges i que volia detalls molt precisos. A tothom amb qui parlava els demanava dos o tres contactes més, i me'ls donaven i m'avalaven. Em vaig entrevistar amb metges, infermeres, activistes, periodistes, advocats, historiadors, terapeutes artístics de les unitats de sida dels hospitals...

Una feina molt exhaustiva.

Sí. Em podia haver inventat moltes coses, però era una època traumàtica viscuda per molta gent i vaig preferir que tots els detalls fossin fidedignes.

El segon tema és el món de l'art. Per què en volia parlar?

A Nova York, des de la finestra d'un taxi, vaig veure una dona que em va semblar una model, no sé si ho era, alta, amb el cap rapat, la pell negra, molt guapa. I vaig començar a pensar en les models d'artistes i a crear un personatge que volia ser artista però, pel fet de ser dona i en aquella època de principis del segle XX, acabaria sent la musa de molts artistes. La meua novel·la anterior era històrica i amb aquesta no tenia ganes de documentar-me tant, volia que fos més *senzilla*. Vaig pensar que la protagonista rememorés el passat des del present, però no em quadraven els anys i vaig haver d'anar als anys vuitanta.

Hi ha molts més temes, com ara les sectes o com ens pot afectar tenir una filla abduïda per un grup perniciós...

La família escollida és un tema que es va repetint al llibre. Què devem per compartir llaços sanguinis? Què devem a la memòria d'algú si érem amics i ha mort? La trama de la secta és més aviat petita, però la relació entre la Fiona i la seva filla Claire té a veure amb la família biològica i l'escollida, perquè la seva filla escull una altra, que sembla un acte molt bonic, però veiem que és un exemple molt negatiu. Per això hi ha una lluita constant per saber quina és la seva família de debò. També volia que en la història de la Fiona hi hagués algun tema que no tingués a veure amb la sida, que no fos aquest l'únic focus de la novel·la, perquè no he volgut fer una novel·la didàctica, és una obra amb molts personatges en

L'APUNT Més calamar

Xavier Castellón

Rebecca Makkai, amb 'Els grans optimistes', ha estat finalista del premi Pulitzer 2019 i del National Book Award 2018, i ha rebut nombrosos guardons: Andrew Carnegie Medal -que atorga l'Associació Americana de Bibliotecaris-, L.A. Times Book Prize, Stonewall Award i Chicago Review of Books Award. A la imatge, Makkai dimecres passat, en un hotel de Barcelona

■ JOSEP LOSADA

què passen moltes coses. Volia aquesta textura de vida real en què molts fils queden per lligar.

L'estructura, en què alterna la història del Yale, entre el 1985 i el 1992, i de la Fiona, el 2015, és senzilla i efectiva. La tenia prevista així des de l'inici?

No. Al principi només escrivia la part dels anys vuitanta, des del punt de vista del Yale. Però quan duia unes cent pàgines em vaig adonar que si explicava la història d'aquest personatge des de la meua visió de dona heterosexual semblaria que intentava imitar una veu, i no volia ser una ventríloqua. En canvi, si incloïa altres veus i prenia distància, podia parlar de moltes coses alhora, ja no era jo intentant canalitzar un únic personatge. A més, parlant amb tanta gent em va començar a obsessionar la idea de la memòria, dels seus records de feia trenta anys, però no tenia on encabirlos, i per això vaig crear l'alternança amb el 2015, que era el present quan la vaig escriure.

És molt especial el capítol amb data sencera, "15 de juliol del 1986". Una síntesi magnífica de com s'entoma i es processa saber que ets seropositiu.

Em va costar molt d'escriure. És quan diagnostiquen sida al Yale. En aquella època era com una sentència de mort, i volia defugir el melodrama. Una nit, sopant amb amics escriptors, precisament a Boystown, que és una zona molt bonica de Chicago, vaig beure una mica massa de vi i vaig voler passejar una estona abans d'agafar el cotxe. Contemplant la bellesa del moment vaig començar a escriure el capítol mentalment.

Com és que, d'alguna manera, va trigar una mica en debutar com a novel·lista?

Els primers llibres es triga molt a escriure'ls, perquè no coneixes el teu estil i has de buscar mètodes; a més, ningú l'està esperant i pots anar fent. Així que vaig escriure la novel·la alhora que molts relats; vaig ser professora de mètode Montessori durant dotze anys i, a més, vaig tenir dues filles... Vaig trigar deu anys a escriure aquella primera novel·la, però també tenia en marxa la que seria la segona, que vaig trigar cinc anys a enllestir, més un recull de relats que vaig escriure al llarg de quinze anys. Quan van sortir, molta gent va dir: "Que ràpida, tres llibres en quatre anys"... però això no era cert, és clar. ■

A part de salvar Netflix d'una hipotètica crisi, per la confluència de la seva pujada de tarifes amb la competència creixent entre plataformes -dimarts vinent arriba HBO Max a l'Estat espanyol-, la sèrie coreana *El juego del calamar* sembla haver-se convertit en un fenomen sociològic, perquè diuen que fins i tot als patis de col·legi es recrea la seva violència extrema, plasma-

da a través de jocs tradicionals infantils coreans i universals. Intentar portar aquesta aberració a la realitat és tan estúpid com saltar per una finestra com Superman. Fa més mal la imatge que ens retorna la sèrie d'una societat malalta, alienada pels diners, fragmentada pel poder en benefici propi, sota la il·lusió que tots tenim les mateixes oportunitats. Mentida.

Crònicamúsica

Maria del Mar Bonet va inaugurar al Palau de la Música el 53è Festival de Jazz de Barcelona ■ ACN

Maria del Mar en jazz

David
Castillo

Barcelona

La sensació de *déjà vu* em va deixar astorat el primer quart d'hora del concert de Maria del Mar Bonet que inaugurava el 53è Voll-Damm Festival de Jazz de Barcelona. Vaig recordar, com ens passa últimament a tots, que ja havia sentit a parlar d'aquest projecte abans de l'hecatombe. Finalment, i de manera puntual a quarts de nou de la nit, la Maria del Mar va sortir embolcallada per la Big Band Begues, per interpretar amb arranjaments de Toni Cuenca una petita antologia de la seva obra i també un homenatge a Bonet de Sant Pedro, que, com va explicar la mateixa artista, es va retrobar durant la pandèmia mirant els discos. Era la música dels seus pares per anar a ballar i Bonet va recordar les arrels de *swing* i jazz que tenia el geni mig oblidat. També va fer broma amb l'anècdota d'un taxista, quan ella acabava d'arribar a Barcelona, que la va qualificar com a filla de Bonet de Sant Pedro.

Entre unes coses i unes altres, el concert d'inauguració va ser immens. La secció de vent de la *big band* feia tronar fins a les muses i els cavallots del Palau, i el públic va

gaudir des de la primera peça sense Bonet, que van iniciar amb una versió musical de *Mercè*, la cançó que la Maria Mercè va escriure per a la seva mare. En la presentació, el director Joan Anton Cararach va evocar que el Festival de Jazz es va iniciar el 1966, el mateix any del debut de Bonet als escenaris. Aquest era un motiu afegit perquè la mallorquina s'integrés en un projecte d'alt nivell, un repte per a una cantautora que ha fet de tot, però que sempre té una curiositat per integrar-se en idees i col·laboracions enriquidores. Per als que ens agrada la Maria del Mar més poètica i intimista, el començament va ser de xoc. La vella cançó *Epigrama*, amb lletra de Joan Salvat-Papasseit i música de Toti Soler, va ser interpretada com un

Les dues peces d'or del concert van ser 'Jim', la versió de Billie Holiday i 'Es fa llarg esperar', del Pau Riba, del 1975

vendaval, amb el risc de fer desaparèixer poema, vers i cantant. Va ser momentani perquè tots plegats es van afinar i la Maria del Mar va anar recordant alguns artistes fonamentals en la seva llarga trajectòria, com ara Guillem d'Efak, el mateix Toti, Quico Pi de la Serra, Manel Camp, Josep Tero, Javier Mas, Feliu Gasull i Pau Riba, als quals va homenatjar tant com a l'esmentat Bonet de Sant Pedro, que va marcar el meridià de l'actuació.

Ens va encantar la versió d'*Abraça'm* dels germans Gershwin i *Sempre hi ha vent*, amb què va tancar la primera part abans de la recreació sublim de Sant Pedro. En la segona les coses encara van millorar i les dues peces d'or del concert van ser *Jim*, la versió i traducció que va fer Pi de la Serra del vell tema de Billie Holiday i *Es fa llarg esperar*, tema del 1975 de Pau Riba, que com moltes de les cançons del poeta i músic creix tant que acabarà esdevenint un clàssic. Aquí sonava tot, cada vers i cada fonema i l'essència filosòfica, senzilla i melangiosa del poema. L'orquestra es veia còmoda amb la inusual vocalista i tot el seu bagatge, la bellesa que només té la Maria del Mar Bonet estava en epifania. "Es fa fosc, espera... I es fan grises les llargues lentes tardes". Extraordinari! ■